

СТАНОВИЩЕ

по конкурс за заемане на академичната длъжност *професор*

по специалност 2.1. Филология. Български език (старобългарски език, история на българския език)

съгласно обявата в ДВ бр.22/ 15.03.2019 г.

с кандидат: д-р **Ивона Велчева Карачорова**, доцент в Института за български език „Проф. Л. Андрейчин“ на БАН

Автор на становището (член на НЖ): д-р Марияна Цибранска-Костова, професор в Института за български език „Проф. Л. Андрейчин“ на БАН

В обявения конкурс за професор документи са постъпили от единствения кандидат доц. д-р Ивона Велчева Карачорова, дългогодишен сътрудник на Секцията за история на българския език в ИБЕ, в която кандидатката има трудов стаж над 35 години. Тя е защитила своя докторат именно тук през 1985 г. и на същото работно място е придобила първата си хабилитация за доцент през 2000 г. Следователно пред рецензента е изложено кариерното развитие и научната продукция на един утвърден специалист в областта на медиевистиката, диахронната българистика и славистика.

В процедурата доц. Карачорова е представила следните, подлежащи на оценка материали, групирани по наукометричните показатели според Националните минимални изисквания за длъжността *професор*: отпечатан хабилитационен труд; 2 студии; 45 статии, излезли от печат и 3 под печат; 3 рецензии и 3 персоналии, с което общият брой на публикациите възлиза на 57. При това научната продукция обхваща продължителен период от 2001 г., след последния конкурс за академично израстване, до 2019 г., поради което не всички публикации могат да бъдат квалифицирани според съвременните рейтингови бази данни в международната наука. Това ни най-малко не пречи по този критерий да е налице категорично превишаване на минималните изисквания. Богатата научна продукция закономерно е довела до висок брой цитирания – общо 65, сред които 8 се откриват в престижната европейска поредица на Лодзкия университет *Studia Serapica*, реферирана в WoS. Колегата регистрира 28 участия в научни форуми, от които 5 в чужбина и 23 в България. Тя е участвала в 10 проекта, от които 4 по европейски програми на СУ „Св. Климент Охридски“, и е била ръководител на 2 секционни проекта. Задължително в профила на кандидатката се включва една много характерна за нейния професионален път дейност, а именно дългогодишното преподаване на старобългарски език, историческа граматика на българския език с диалектология, църковнославянски език и редица спецкурсове за студенти българисти и слависти в Пловдивския университет в периода 1997–2016. Учебната дейност е позволила колегата да е в непрекъснат контакт със студенти и с живото преподаване на дисциплините, по които е настоящият конкурс.

Общата характеристика на представената научна продукция трябва да започне с постоянството и все по-високото експертно ниво, с което доц. Карачорова работи в полето, направило я международно известен и признат учен. Това е работата върху историята на псалтирния текст в редица трудове. Приносителите ѝ се свеждат до няколко неща: популяризиране на писмени паметници и текстове; текстологични проучвания; езикова диагностика на данните от източниците с цел съставяне на типологическа класификация на псалтирните редакции от най-ранния период на кирилометодиевската глаголическа традиция до преписи от епохата на XVII–XVIII в.; коментари върху съпътстващи текстове – библейските псалми и молитви. Обобщаващите трудове на колежата в това поле са с голям принос върху съвременните медиевистични търсения у нас и в чужбина. През 2017 излезе от печат монографията ѝ *Боянски псалтир. Среднобългарски ръкопис от XIII в.* (София: Чудомира ЕООД), 332 стр. текст и илюстрации. Този труд има характера на хабилитационен за професурата. Посветен е на съхранената част от по-обемен ръкопис, който представлява най-старият до момента Псалтир, притежание на българско ръкописно хранилище. Трудът е изграден върху класическата структура за издаване и изследване на писмени паметници. В уводната част от 111 стр. е представена историята на откриването на паметника; пълно описание на физическата му характеристика, състава, палеографията и правописно-езиковите особености. Следва да се отбележат прецизността на изложението и подробните данни, например надредните знаци, тъй като всеки факт от толкова старинен паметник има значение за българската езикова история. Авторката е работила в ползотворно сътрудничество с Националния исторически музей, където се съхранява ръкописът, и поради това нейна заслуга е както наборното възпроизвеждане на текста, така и възможността фототипно да се визуализира запазената част от паметника. По този начин научната дескрипция и цветната снимка се намират в единство и допринасят за широк достъп на множество специалисти до Боянския псалтир.

Задължително трябва да се спомене настоящ проект на Карачорова върху Песнивеца на цар Йоан Александър (1331–1371), разработван в КМНЦ, в който тя е поканена именно заради авторитета си на експерт върху този тип богослужерна продукция.

Важно поле на научен интерес за Карачорова са историческата лексикология и лексикография, особено работата ѝ в Старобългарския речник, върху отделни молитви, както и върху редица словообразователни аспекти на лексиката от оригиналното творчество на Патриарх Евтимий. Приносителите ѝ са свързани с регистрирането на незасвидетелствани думи в палеославистичните речници, които са систематизирани по семантични и словообразователни критерии. За пример държа да посоча една нова и зряла разработка в Известията на ИБЕ от 2018 г. върху молитвите за всеки ден от седмицата на Кирил Туровски в българските книгохранилища, с което авторката се приобщава към една силно развита тема в международен план, обобщавайки изворовата традиция и нейните езикови данни в България. Прави отлично впечатление, че в последните години Карачорова се е фокусирала върху различни молитви, включително от най-ранния славянски Евхологий, и е допринесла със сериозни наблюдения към разностранните им

проучвания. Развитието ѝ продължава в полето на ранната кирилска инкунабулистика с Псалтира на Гюрг Църноевич.

Качествата на научната продукция на Карачорова са: придържане към класически, утвърдени модели на анализ; неизменен интерес към ръкописното наследство и умение да се работи директно с него; отлична езикова подготовка в старобългаристиката; ясен език и изводи. С това се постига безспорно обогатяване на съществуващите знания в историята на българския език и приложение на научните постижения в практиката.

Доц. Карачорова има административен опит като научен секретар на ИБЕ (2011–2014); член на ОС на БАН (2011–2014); член на Мандатната комисия към ОС на БАН (2011–2014); член на ръководния съвет на фондация „Вл. Георгиев“ (2011–2014).

В резултат на запознаването ми с предложените материали на кандидатката смятам, че оценяваната кандидатура отговаря на националните стандарти, както и на изискванията на Правилника на БАН и Правилника на ИБЕ за заемане на академичната длъжност *професор*. Убедено препоръчвам на Научния съвет на ИБЕ да избере доц. д-р Ивона Велчева Карачорова на академичната длъжност *професор* по специалност 2.1. Филология. Български език (старобългарски език, история на българския език). Ще гласувам положително за това на заключителното заседание на НЖ.

Дата: 27.05.2019

София
Костова/

Изготвил:

/ проф. д-р Марияна Цибранска-